

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ І ТЕХНОЛОГІЙ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
(опорний конспект лекцій)

СІ/CD ІНСТРУМЕНТАРІЙ

для студентів	<u>4 курсу, 2 курсу (за скороченим терміном навчання)</u>
підготовки	<u>першого (бакалаврського) рівня вищої освіти</u>
галузі знань	<u>12 «Інформаційні технології»</u>
спеціальності	<u>121 «Інженерія програмного забезпечення»</u>
освітньо-професійних програм	<u>Програмна інженерія, Програмне забезпечення систем</u>
факультету	<u>Інформаційних технологій та дизайну</u>

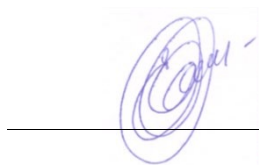
Конспект лекцій (опорний конспект лекцій) з дисципліни «CI/CD інструментарій» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 121 «Інженерія програмного забезпечення».

РОЗРОБНИКИ: Хохлов В.А., к.т.н., доцент

РЕЦЕНЗЕНТ: Вороненко М.О., к.т.н., доцент

Затверджено на засіданні кафедри програмних засобів і технологій

Протокол № 8 від «02» травня 2025 року

Завідувач кафедри

доц., к.т.н. О.Є.Огнєва

УЗГОДЖЕНО:
З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № _____

Зміст

Лекція №1. Основи командних оболонок sh, bash. Мова командної оболонки.....	4
Команди bash.....	4
Написання sh-скриптів.....	5
Лекція №2. Основи систем керування версіями. Git.....	10
Встановлення Git і виклик команд git.....	10
Основні концепції git.....	11
Основи роботи з Git.....	12
Розгалуження.....	13
Лекція №3. Використання fastlane для автоматизації процесів зборки додатків.....	16
Встановлення fastlane.....	16
Налаштування fastlane для Android-проєкту.....	16
Лекція №4. Додаткові можливості Git.....	20
Робота з віддаленими сховищами.....	20
Використання GitHub для організації колективної роботи.....	22
Лекція №5. Github actions.....	25
Лекція №6. Встановлення і налаштування GitLab.....	28
Встановлення GitLab на Ubuntu.....	28
Початкове налаштування GitLab.....	29
Робота з git-репозиторіями.....	29
Лекція №7. Додаткові можливості мови shell.....	31
Цикли, умови, функції.....	31
Змінні середовища.....	32
Перенаправлення вводу-виводу.....	33
Лекція №8. Встановлення і налаштування Jenkins.....	35
Встановлення Jenkins.....	35
Запуск і активація Jenkins.....	36
Налаштування конвеєрів (pipelines) в Jenkins.....	37

Лекція №1. Основи командних оболонок sh, bash.

Мова командної оболонки

Як правило, для налаштування процесів безперервної інтеграції/доставки (CI/CD) використовуються Unix-системи або Linux. Одним з елементів таких систем є командна оболонка, що використовується для керування системою, зокрема для запуску і виконання команд. Найчастіше використовується оболонка **bash**. **bash** (скор. від «Bourne-Again shell») — це командна оболонка (або «інтерпретатор командного рядка»), яка створена в 1989 році Брайаном Фоксом з метою вдосконалення командної оболонки **sh**. Іншою популярною оболонкою є **zsh**. Ці оболонки підтримують спеціальну мову програмування, що дозволяє автоматизувати процеси керування системою. За деякими незначними особливостями, ці мови дуже схожі. В світі BSD-систем популярною є оболонка **csh**, мова якої схожа на мову C. В Windows **cmd** доступний в проекті MinGW.

Будь-який сценарій мови Bash є простим текстовим файлом, який містить ряд команд для циклів і запитів. Вони є сумішшю команд, які ми зазвичай вводимо в командному рядку (наприклад, `ls` або `cp`) і команди, які ми могли б вводити в командному рядку, але які там не передбачені.

При виклику текстового файлу як програми команди обробляються одна за одною. Все, що ми робимо в оболонці, може бути записано в сценарії, і навпаки, сценарій може бути скопійований в оболонку і таким чином виконаний.

Для розробки bash-сценаріїв може використовуватись будь-який редактор, який дозволяє збереження в простому текстовому файлі, наприклад `(n)vim`.

Команди bash

Команда **bash** — це найменша одиниця коду, яку **bash** може виконати. За допомогою команд ми повідомляємо оболонці **bash** (шеллу), що нам потрібно, щоб вона зробив. **bash** зазвичай приймає від користувача одну команду та повертається до нього після того, як команда буде виконана.

Розглянемо деякі команди **bash**.

Команда **echo** — повертає все, що ви вводите в командному рядку:

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov] ~/Documents/хнгу/2023_2024% echo  
'Hello, world!'  
Hello, world!
```

Команда **date** — відображає поточну дату та час:

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov] ~/Documents/хнгу/2023_2024% date  
Sun 18 Feb 2024 17:56:50 EET
```

Деякі інші команди:

pwd (скор. від «print working directory») — вказує на поточний робочий каталог, в якому команди шелла шукатимуть файли;

ls (скор. від «list») — відображає вміст каталогу;

cd (скор. від «change directory») — змінює поточну директорію на задану користувачем;

mkdir (скор. від «make directory») — створює новий каталог;

mv (скор. від «move») — переміщує один або кілька файлів/каталогів з одного місця до іншого;

rm (скор. від «remove») — видаляє файли/каталоги;

cat (скор. від «concatenate») — зчитує файл та виводить його вміст.

Команда **man** (скор. від “manual”) — відображає довідкові сторінки, які є посібником користувача, вбудованим за замовчуванням у деякі дистрибутиви Linux та більшість Unix-систем:

```
MV(1)
General Commands Manual
MV(1)
```

NAME

```
mv - move files
```

SYNOPSIS

```
mv [-f | -i | -n] [-hv] source target
mv [-f | -i | -n] [-v] source ... directory
```

DESCRIPTION

In its first form, the mv utility renames the file named by the source operand to the destination path named by the target operand. This form is assumed when the last operand does not name an already existing directory.

Написання sh-скриптів

Програми, написані мовою шелла, називаються shell-скриптами (або shell-сценаріями) і, як правило, мають розширення файлів .sh. Сама мова містить повний набір утиліт і команд, доступних в *nix-системах, а також цикли, умовні оператори, оголошення змінних тощо.

Для створення sh-скрипту достатньо створити текстовий файл з необхідними командами і зберегти його за бажання з розширенням sh:

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov]
~/Documents/хнту/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% ls
hello.sh
[(2024-02-18) vadimkhohlov]
~/Documents/хнту/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% cat hello.sh
```

```
echo 'Hello, world!'
```

Для виконання файлу необхідно запустити інтерпретатор sh (або bash, або zsh) і вказати скрипт для виконання:

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov]
~/Documents/хнты/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% sh hello.sh

Hello, world!
```

Інший шлях — вказати, що даний файл є виконуваним файлом, встановивши для нього атрибут +x (executive) за допомогою команди chmod:

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov]
~/Documents/хнты/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% ls -l

total 4

-rw-r--r-- 1 vadimkhohlov staff 21 Feb 18 18:06 hello.sh

[(2024-02-18) vadimkhohlov]
~/Documents/хнты/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% chmod +x hello.sh

[(2024-02-18) vadimkhohlov]
~/Documents/хнты/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% ls -l

total 4

-rwxr-xr-x 1 vadimkhohlov staff 21 Feb 18 18:06 hello.sh
```

Після цього вже можна не вказувати командний інтерпретатор:

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov]
~/Documents/хнты/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% ./hello.sh

Hello, world!
```

Як правило, при створенні скриптів використовуються різні мови: Bash, Python, Ruby. Щоб вказати системи який саме інтерпретатор треба викликати для обробки поточного скрипту в його першому використовується спеціальний коментар, так званий Shebang-символ:

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov]
~/Documents/хнты/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% cat hello.sh

#!/bin/sh

echo 'Hello, world!'
```

З символу # в скриптах починаються коментарі, які пропускаються при виконанні скрипту.

Використовувати змінні в bash дуже просто — вони оголошуються шляхом написання свого імені. Надалі при зверненні до змінної потрібно просто вказати символ \$ разом з нею. Особливістю sh є те, що символи пробілів біля символу = є помилкою.

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov] ~/Documents/хнты/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% cat vars.sh

#!/bin/sh

var="hello, world!"

echo $var
```

```
n1=10
```

```
n2=20
```

```
n3=$((n1+n2))
```

```
echo "Sum: $n3"
```

```
echo 'Sum: $n3'
```

Результат виконання скрипту:

```
[(2024-02-18) vadimkhohlov]
```

```
~/Documents/хнгу/2023_2024/subjects/ci_cd/labs% sh vars.sh
```

```
hello, world!
```

```
Sum: 30
```

```
Sum: $n3
```

Рядок коду `n3=$((n1+n2))` виконує обчислення виразу. Якщо змінна з'являється у рядку у подвійних лапках `"`, то замість неї буде підставлено її значення (string interpolation). Рядки в одинарних лапках `'`, друкуються, як є. Рядок без дужок `$()` не виконує обчислень, а просто формує рядок з підставлених значень:

```
n4=$((n1+n2))
```

```
echo $n4
```

Результат:

```
10+20
```

Умовні оператори `bash` використовуються для прийняття рішень. В умовних операторах обчислюється конкретна умова. Якщо умова істинна (`true`), виконується перший блок коду. В протилежному випадку (`false`) виконується другий блок коду.

Можна обчислити одну або кілька умов усередині блоку `if` за допомогою операторів `OR` (`||`) та `AND` (`&&`). У `bash` блок `if` починається з ключового слова `if` і закінчується ключовим словом `fi`. Якщо задана умова помилкова, то виконується блок `else`.

Приклад:

```
#!/bin/sh
```

```
echo 'Enter a number:'
```

```
read num
```

```
if [ $num -gt 10 ];
```

```
then
```

```
    echo " > 10 "
```

```
elif [ $num -eq 10 ];
```

```

then
    echo "== 10"
elif [ $num -lt 10 ];
then
    echo "< 10"
else
    echo "Wrong number"
fi

```

В квадратних дужках обчислюється вираз. Оператор -gt виконує перевірку на більше (greater than), -eq — перевірку на рівність (equal), -lt — на менше (less than); read — виконує введення з клавіатури.

Bash також підтримує такі цикли як while:

```

#!/bin/bash
VAR=1
while [ $VAR -le 10 ]
do
    echo "Значення $VAR"
    #збільшуємо значення змінної на 1
    (( VAR++ ))
done

```

i for:

```

#!/bin/bash

#оголошуємо цикл for
for ((i=0; i<10; i++))
do
    #виводимо на екран значення змінної
    echo -n "$i "
done

echo "\n"

```

З прикладом розробки доволі складного bash-скрипта з поясненнями можна ознайомитись по посиланню: <https://nklug.org.ua/lg/rus/articles/gariki.html>

Рекомендована література

- Арнольд Роббінс. Bash. Кишеньковий довідник системного адміністратора / Арнольд Роббінс — К.: “Науковий світ”, 2022. - 152 с.
- Unix way: "Гарики", они и в Linux'e "гарики" — Режим доступу: <https://nklug.org.ua/lg/rus/articles/gariki.html>

Лекція №2. Основи систем керування версіями. Git

Розробка програмного забезпечення — довготривалий процес, який, як правило, ведеться групою програмістів. Серед задач, які виникають під час цього процесу — розмежування програмістів одне від одного, об'єднання роботи різних програмістів в одну кодову базу, повернення до одного з попередніх станів ПЗ. Для розв'язання цих проблем використовується системи контролю версій (СКВ, Version Control System — VCS). Такі системи можуть бути локальними, тобто застосовуватись на одному робочому місці. Вони мають просту базу даних, яка зберігає всі зміни в файлах під контролем версій. Приклад — RCS. Для організації взаємодії багатьох розробників були створені централізовані СКВ, які мають єдиний сервер, який містить всі версії файлів, та деяке число клієнтів, які отримують файли з центрального місця. Приклади — CVS або Subversion. Наступним етапом стала поява децентралізованих СКВ, клієнти яких є повною копією сховища разом з усією його історією. Це дозволяє з одного боку працювати з історією змін локально, навіть оффлайн, а з іншого — при необхідності обмінюватись даними з іншими розробниками. Однією з таких систем, що стала фактичним стандартом СКВ є **Git**. Основне джерело інформації по git знаходиться за адресою: <https://git-scm.com/book/uk/v2>

Встановлення Git і виклик команд git

Як правило, git встановлюється з системою розробки, наприклад, Xcode Command Line Tools. Також можна скористатися пакетним менеджером системи, або завантажити зі сторінки: <https://git-scm.com/downloads/>. Для виконання команд Git використовується програма командного рядка git, якій вказуються команди, які потрібно виконати. Також існує велика кількість графічних клієнтів Git. Більшість сучасних систем розробки (IDE) також підтримують роботу з Git безпосередньо з меню.

Стандартний виклик Git в командному рядку виглядає наступним чином:

```
git command argumnets
```

Наприклад:

```
~/ci_cd/labs/lab2% git version
git version 2.39.2 (Apple Git-143)
```

Щоб отримати інформацію по команді git треба в якості аргументи вказати —help.

Файлове сховище, яким керує git називається сховищем або репозитарієм (repository). Для визначення статусу репозитарія використовується команда status:

```
~/ci_cd/labs/lab2% git status
fatal: not a git repository (or any of the parent
directories): .git
```

Для ініціалізації репозитарію в якомусь каталозі використовується команда init, якій треба вказати потрібний каталог або . (точка) для ініціалізації git в поточному каталозі:

```
~/ci_cd/labs/lab2% git init .
Initialized empty Git repository in
/Users/vadimkhohlov/ci_cd/labs/lab2/.git/
```

Git створить службовий каталог .git, в якому буде зберігатися службова інформація.

```
~/ci_cd/labs/lab2[main]% git status
```

```
On branch main
```

```
No commits yet
```

```
nothing to commit (create/copy files and use "git add" to track)
```

Основні концепції git

Git сприймає свої дані як низку знімків мініатюрної файлової системи. У Git щоразу, як зберігається стан проекту (в термінах Git “робиться коміт” commit), Git запам’ятовує як виглядають всі файли в той момент і зберігає посилання на цей знімок. Для ефективності, якщо файли не змінилися, Git не зберігає файли знову, просто робить посилання на попередній ідентичний файл, котрий вже зберігається.

Будь-що в Git, перед збереженням, отримує контрольну суму, за якою потім і можна на нього посилатися. Таким чином, неможливо змінити файл чи директорію так, щоб Git про це не дізнався. Механізм, який використовується для цього контролю, називається хеш SHA-1. Він являє собою 40-символьну послідовність цифр та перших літер латинського алфавіту (a-f) і вираховується на основі вмісту файлу чи структури директорії в Git. SHA-1 хеш виглядає це приблизно так:

```
14b9da6552252987aa493b52f8696cd6d3b00372
```

Git має три основних стани, в яких можуть перебувати файли: збережений у коміті (**committed**), змінений (**modified**) та індексований (**staged**):

- Збережений у коміті означає, що дані безпечно збережено в локальній базі даних.
- Змінений означає, що у файл внесено редагування, які ще не збережено в базі даних.
- Індексований стан виникає тоді, коли позначається змінений файл у поточній версії, щоб ці зміни ввійшли до наступного знімку коміту.

У директорії Git система зберігає метадані та базу даних об’єктів проекту. Це найважливіша частина Git, саме вона копіюється при клонуванні сховища з іншого комп’ютеру.

Робоче дерево — це одна окрема версія проекту, взята зі сховища. Ці файли видобуваються з бази даних у теці Git та розміщуються на диску для подальшого використання та редагування.

Індекс — це файл, що зазвичай знаходиться в директорії Git і містить інформацію про те, що буде збережено у наступному коміті. Також цей файл називають “областю додавання” (staging area).

1. Найпростіший процес взаємодії з Git виглядає приблизно так:

2. Ви редагуєте файли у своїй робочій директорії.
3. Вибірково надсилаєте до індексу лише ті зміни, що їх ви бажаєте зберегти в наступному коміті, і лише ці зміни буде збережено в індексі.
4. Створюєте коміт: знімок з індексу остаточно зберігається в директорії Git.

Основи роботи з Git

Кожен файл робочої директорії може бути в одному з двох станів: контрольований (**tracked**) чи неконтрольований (**untracked**). Контрольовані файли — це файли, що були в останньому знімку. Вони можуть бути не зміненими, зміненими або індексованими. Якщо стисло, контрольовані файли — це файли, про які Git щось знає.

Неконтрольовані файли — це все інше, будь-які файли у робочій директорії, що не були в останньому знімку та не існують у вашому індексі.

```
~/ci_cd/labs/lab2[main]% echo "Project description" > README.md
~/ci_cd/labs/lab2[main]% touch script.sh
~/ci_cd/labs/lab2[main]% git status

On branch main
```

```
No commits yet
```

```
Untracked files:
```

```
(use "git add <file>..." to include in what will be committed)
    README.md
    script.sh
```

```
nothing added to commit but untracked files present (use "git add"
to track)
```

Команда `status` показує, що в репозиторії ще немає жодного коміту, а в каталозі знаходяться два неконтрольовані файли: `README.md` та `script.sh`.

Щоб почати контролювати новий файл, треба використати команду `git add`:

```
~/ci_cd/labs/lab2[main]% git add README.md
~/ci_cd/labs/lab2[main+]% git status

On branch main
```

```
No commits yet
```

```
Changes to be committed:
```

```
(use "git rm --cached <file>..." to unstage)
```

```
new file:   README.md
```

Untracked files:

```
(use "git add <file>..." to include in what will be committed)
script.sh
```

Команда status показує, що файл README.md контролюється git і знаходиться в staging area.

Для збереження змін, тобто виконання коміту використовується команда commit, якій через параметр -m потрібно вказати повідомлення або пояснення до коміту:

```
~/ci_cd/labs/lab2[main+]% git commit -m "Initial commit"
[main (root-commit) 8b381e5] Initial commit
1 file changed, 1 insertion(+)
create mode 100644 README.md
```

8b381e5 — це початок хешу коміта.

Розгалуження

При розробці нової функціональності вважається хорошою практикою робота з копією оригінального проекту, яку називають гілкою. Гілки мають свою власну історію і окремі інші зміни до тих пор, поки ви не вирішуєте злити (об'єднати) зміни разом. Це відбувається з кількох причин:

- Уже робоча, стабільна версія коду зберігається.
- Різні нові функції можуть розроблятися паралельно різними програмістами.
- Розробники можуть працювати з власними гілками без ризику, що кодова база змінюється із-за чужих змін.
- У разі сумнівів, різні реалізації однієї і тієї ж ідеї можуть бути розроблені в різних гілках і потім зрівнятися.

Основна гілка у кожному репозиторії називається master або main, але це ім'я можна змінити.

Створення нової гілки виконується командою git branch <branch_name>:

```
git branch develop
```

Щоб переглянути всі наявні гілки застосовується команда branch без аргументів:

```
~/ci_cd/labs/lab2[main]% git branch
develop
* main
```

В даному сховищі дві гілки, символом * помічена активна.

Для перемикання на іншу гілку виконується команда git switch (або git checkout у старих версіях Git):

```
~/ci_cd/labs/lab2[main]% git switch develop
Switched to branch 'develop'
~/ci_cd/labs/lab2[develop]% git branch
* develop
  main
```

Після перемикавання на нову гілку в ній можна працювати з поточною копією сховища: редагувати існуючі файли, додавати нові:

```
~/ci_cd/labs/lab2% echo -n >> README.md
~/ci_cd/labs/lab2% echo "Version 1.0" >> README.md
~/ci_cd/labs/lab2% touch script2.sh
~/ci_cd/labs/lab2[develop!]% git status
```

On branch develop

Changes not staged for commit:

(use "git add <file>..." to update what will be committed)

(use "git restore <file>..." to discard changes in working directory)

modified: README.md

Untracked files:

(use "git add <file>..." to include in what will be committed)

script2.sh

no changes added to commit (use "git add" and/or "git commit -a")

```
~/ci_cd/labs/lab2[develop!]% git add README.md
~/ci_cd/labs/lab2[develop+]% git status
```

On branch develop

Changes to be committed:

(use "git restore --staged <file>..." to unstage)

modified: README.md

Untracked files:

(use "git add <file>..." to include in what will be committed)

script2.sh

```
~/ci_cd/labs/lab2[develop+]% git add script2.sh
~/ci_cd/labs/lab2[develop+]% git status
```

On branch develop

Changes to be committed:

(use "git restore --staged <file>..." to unstage)

modified: README.md

new file: script2.sh

```
~/ci_cd/labs/lab2[develop+]% git commit -m "bump to version 1.0"
```

```
[develop 4bfbb3a] bump to version 1.0
```

```
2 files changed, 1 insertion(+)
```

```
create mode 100644 script2.sh
```

Для копіювання змін в одній гілці в іншу використовується команда git merge:

```
~/ci_cd/labs/lab2[develop]% git switch main
```

```
Switched to branch 'main'
```

```
~/ci_cd/labs/lab2[main]% git merge develop
```

```
Updating bfebea1..4bfbb3a
```

```
Fast-forward
```

```
README.md | 1 +
```

```
script2.sh | 0
```

```
2 files changed, 1 insertion(+)
```

```
create mode 100644 script2.sh
```

Рекомендована література

- Арнольд Роббінс. Bash. Кишеньковий довідник системного адміністратора / Арнольд Роббінс — К.: “Науковий світ”, 2022. - 152 с.
- Git Portal – Режим доступу: <https://git-scm.com/book/uk/v2>

Лекція №3. Використання fastlane для автоматизації процесів зборки додатків

Підготовка додатків до публікації в Google Play або App Store вимагає виконання одноманітних дій: створення архіву додатка, оновлення метаданих (наприклад інформації про нову версію), оновлення скриншотів, підпису архіву цифровим ключем.

Одним з інструментів автоматизації процесів публікації мобільних додатків є **fastlane**. Основне джерело інформації по fastlane знаходиться за адресою: <https://docs.fastlane.tools/>

Встановлення fastlane

Встановити fastlane можна кількома способами.

В macOS мож скористатися пакетним менеджером brew:

```
brew install fastlane
```

В Linux — відповідним пакетним менеджером конкретного дистрибутиву.

Ця система написана мовою Ruby, тому найпростіше встановити її за допомогою gem:

```
gem install fastlane
```

Після встановлення перевірити доступність fastlane можна наступною командою:

```
[(2024-02-20) vladimkhohlov] ~/work/heroes2% fastlane --version
fastlane installation at path:
/usr/local/Cellar/fastlane/2.212.2/libexec/gems/fastlane-2.212.2/
bin/fastlane
-----
[✓]
fastlane 2.212.2
```

Налаштування fastlane для Android-проєкту

Щоби додати в поточний проєкт підтримку fastlane необхідно в кореневому каталозі проєкту виконати команду:

```
fastlane init
```

після чого на запит команди ввести назву пакета проєкту. Наступним кроком fastlane запитає шлях до json-файлу, що містить інформацію про акаунт розробника. Даний етап можна пропустити і виконати налаштування пізніше. Також можна пропустити вивантаження метаданих про проєкт в Google Play або Apple Store.

Результатом виконання команди init буде створення в поточному каталозі каталогу fastlane, що містить наступні файли:

Appfile — містить інформацію про пакет додатка і інформацію, необхідну для підпису (signing) архіву.

Fastfile — містить команди автоматизації (lanes)

```
[(2024-02-21) vadimkhohlov] ~wx/MuBarometer/app/fastlane[master]%  
cat Appfile
```

```
package_name "org.xbasoft.mubarometer"
```

Fastfile — це фактично ruby-програма, що містить, набір команд (lane). Команда-lane, що визначає lane_name, має наступний синтаксис:

```
desc "Lane description"  
lane :lane_name do  
  action1  
  action2  
  ...  
  actionN  
end
```

Також потрібно вказувати платформу (android або ios) для якої будуть ці команди виконуватись. Таким чином, приклад Fastfile може бути наступним:

```
default_platform(:android)
```

```
platform :android do  
  desc "Runs all the tests"  
  lane :test do  
    gradle(task: "test")  
  end
```

```
  desc "Submit a new Beta Build to Firebase App Distribution"  
  lane :beta do  
    gradle(task: "clean assembleRelease")  
    firebase_app_distribution  
  
    # sh "your_script.sh"  
    # You can also use other beta testing services here  
  end
```

```
  desc "Deploy a new version to Google Play"  
  lane :deploy do  
    gradle(task: "clean assembleRelease")  
    upload_to_play_store
```

```
end
end
```

Опис lane не є обов'язковим.

Fastlane містить велику кількість вбудованих команд (action): gradle, firebase_app_distribution, upload_to_play_store, тощо. Список команд: <https://docs.fastlane.tools/actions/>. Також стороні розробники створюють свої плагіни з додатковими командами. Список наявних плагінів: <https://docs.fastlane.tools/plugins/available-plugins/>. При необхідності можна запускати shell-скрипти наступним чином:

```
desc "Run a shell-script"
  lane :shell_test do
    sh "your_script.sh"
  end
```

Запускається lane наступним чином:

```
fastlane shell_test
```

Приклад Fastfile:

```
[(2024-02-21) vadimkhohlov] ~wx/mubarometer/app[master]% cat
fastlane/Fastfile
default_platform (:android)
```

```
platform :android do
  desc "Simle lane"
  lane :hello do
    puts "Hello, world!"
  end
end
```

Результат роботи:

```
[(2024-02-21) vadimkhohlov] ~wx/mubarometer/app[master]% fastlane
hello
[✓] 🚀
[22:20:17]: Get started using a Gemfile for fastlane
https://docs.fastlane.tools/getting-started/ios/setup/#use-a-gemfile
[22:20:19]: -----
[22:20:19]: --- Step: default_platform ---
[22:20:19]: -----
[22:20:19]: Driving the lane 'android hello' 🚀
[22:20:19]: Hello, world!
```

```

+-----+-----+-----+
|               fastlane summary               |
+-----+-----+-----+
| Step | Action                      | Time (in s) |
+-----+-----+-----+
| 1     | default_platform            | 0            |
+-----+-----+-----+

```

[22:20:19]: fastlane.tools finished successfully 🎉

Розглянемо можливості fastlane для автоматизації процесу розробки Android-додатків. Для виконання gradle-завдань використовується action gradle в форматі:

```
gradle(task: "clean assembleRelease")
```

Однією з задач при розробці ПЗ є керування версіями систем, що розробляються. Для Android-додатків версія вказується в файлі app/build.gradle в полях versionCode і versionName. Для fastlane існує плагін increment_version_code. Щоб його встановити необхідно виконати команду:

```
fastlane add_plugin increment_version_code
```

Після цього можна створювати lane:

```

desc "Increment version code"
lane :increment_vc do
  increment_version_code(gradle_file_path: "./app/build.gradle")
end

```

і запускати його:

```
fastlane increment_vc
```

Також fastlane дозволяє підготовлювати додатки для публікації в Google Play або Apple Store, керувати цифровими ключами, генерувати скриншоти та виконувати інші операції по розробці і дистрибуції Andoid- і iOS-додатків.

Рекомендована література

- Арнольд Роббінс. Bash. Кишеньковий довідник системного адміністратора / Арнольд Роббінс — К.: “Науковий світ”, 2022. - 152 с.
- Fastlane Portal – Режим доступу: <https://docs.fastlane.tools/>

Лекція №4. Додаткові можливості Git

Робота з віддаленими сховищами

Git є децентралізованою СКВ, тобто не вимагає окремого сервера для зберігання сховища. Однак, над великими проектами, як правило, працюють групи розробників. Для організації взаємної роботи над кодовою базою таких проектів використовуються віддалені сховища.

Віддалені сховища — це версії проекту, що розташовані в Інтернеті, або десь у мережі. Їх може бути декілька, кожне зазвичай або тільки для читання, або для читання та змін. Співпраця з іншими вимагає керування цими віддаленими сховищами, надсилання (**pushing**) даних до них та отримання (**pulling**) даних з них, коли необхідно зробити внесок.

Для початку роботи з віддаленим сховищем його необхідно скопіювати в локальне за допомогою клонування. Клонування виконується командою **git clone**:

```
git clone https://github.com/xvadim/number\_facts2.git
```

```
Cloning into 'number_facts2'...
```

```
remote: Enumerating objects: 291, done.
```

```
remote: Counting objects: 100% (291/291), done.
```

```
remote: Compressing objects: 100% (195/195), done.
```

```
remote: Total 291 (delta 66), reused 284 (delta 59), pack-reused 0
```

```
Receiving objects: 100% (291/291), 290.67 KiB | 1.35 MiB/s, done.
```

```
Resolving deltas: 100% (66/66), done.
```

Git підтримує різні протоколи для доступу до мережеских ресурсів: https, ssh, тощо.

Команда додає локально віддалене сховище з назвою **origin**. Щоб побачити, які віддалені сервера налаштовані, використовується команда **git remote**:

```
cd number_facts2
```

```
git remote -v
```

```
origin https://github.com/xvadim/number_facts2.git (fetch)
```

```
origin https://github.com/xvadim/number_facts2.git (push)
```

Щоб додати нове віддалене Git сховище під заданим ім'ям, на яке можна буде легко посилатись, використовується команда **git remote add** <ім'я> <посилання>:

```
git remote add nf https://github.com/xvadim/number\_facts2.git
```

```
git remote -v
```

```
nf https://github.com/xvadim/number_facts2.git (fetch)
```

```
nf https://github.com/xvadim/number_facts2.git (push)
```

```
origin https://github.com/xvadim/number_facts2.git (fetch)
```

```
origin      https://github.com/xvadam/number_facts2.git (push)
```

Після цього вказане ім'я можна буде використовувати замість повного посилання.

Для отримання даних з віддалених проектів використовується команда **git fetch <remote>**. За замовчання використовується origin в якості посилання:

```
git fetch -v
```

```
POST git-upload-pack (202 bytes)
```

```
From https://github.com/xvadam/number_facts2
 = [up to date]      main      -> origin/main
```

Прапорець -v змушує команди друкувати додаткову інформацію під час виконання.

Ця команда заходить на віддалений проект та забирає звідти усі дані, котрих локально досі нема. Після цього, у вас будуть посилання на всі гілки з того сховища, які ви можете зливати або оглядати в будь-який час.

Якщо поточна гілка налаштована слідкувати за віддаленою гілкою, можна виконати команду **git pull** щоб автоматично отримати зміни та злити віддалену гілку до поточної гілки. Команда git clone автоматично налаштовує локальну гілку main слідкувати за віддаленою гілкою main (хоча вона може називатись і по іншому) на віддаленому сервері, з якого зробили клон. Виконання git pull зазвичай дістає дані з серверу, з якого зробили клон, та намагається злити її з кодом, над яким зараз виконується робота.

Для відсилення локальних змін на віддалене сховище використовується команда git push <сховище> <гілка>:

```
vimr pubspec.yaml
```

```
git status
```

```
On branch main
```

```
Your branch is up to date with 'origin/main'.
```

```
Changes not staged for commit:
```

```
  (use "git add <file>..." to update what will be committed)
```

```
  (use "git restore <file>..." to discard changes in working
 directory)
```

```
    modified:   pubspec.yaml
```

```
no changes added to commit (use "git add" and/or "git commit -a")
```

```
g commit -am "Bumb build number"
```

```
[main e32c044] Bumb build number
1 file changed, 1 insertion(+), 1 deletion(-)
```

```
git push origin main
```

Команда `git remote show <сховище>` відображає інформацію про віддалене сховище:

```
git remote show origin
```

```
* remote origin
```

```
Fetch URL: https://github.com/xvadim/number_facts2.git
```

```
Push URL: https://github.com/xvadim/number_facts2.git
```

```
HEAD branch: main
```

```
Remote branch:
```

```
main tracked
```

```
Local branch configured for 'git pull':
```

```
main merges with remote main
```

```
Local ref configured for 'git push':
```

```
main pushes to main (fast-forwardable)
```

Використання GitHub для організації колективної роботи

Одним з найпопулярніших сервісів для зберігання віддалених git-сховищ є [GitHub](https://github.com). Він дозволяє створювати приватні і публічні сховища й організовувати колективну роботу над ними. Багато open-source-проектів, наприклад [Flutter](https://flutter.dev), використовують GitHub.

Для роботи з GitHub можна використовувати як спеціальні додатки з графічним інтерфейсом (наприклад, Github Desktop), так і команди git.

При роботі з віддаленими сховищами Git може використовувати різні мережеві протоколи: https, ssh, тощо. При роботі з приватними сховищами, які захищені паролем під час використання протоколу https доведеться вводити логін та пароль. Протокол ssh, в свою чергу, більш безпечний і дозволяє налаштувати ключі для своєї роботи замість вводу логіна та пароля. Остання особливість корисна для налаштування конвеєрів CI/CD.

Протокол ssh використовує пару з приватного й публічного ключів. Приватний зберігається локально і має бути захищений. Публічний ключ можна копіювати на потрібні сервіси для роботи з ними.

Для створення пари ключів використовується команда:

```
ssh-keygen -t ed25519 -C "your\_email@example.com"
```

На запитання команди треба вказати назву файлів, в яких будуть зберігатися ключі і секретну фразу (при необхідності). В Linux та macOS ключі, як правило, зберігаються в каталозі `~/.ssh`:

```
ls -l ~/.ssh/xvadim-GitHub*
```

```
-rw----- 1 vadimkhohlov staff 411 Aug  2 2021  
/Users/vadimkhohlov/.ssh/xvadim-GitHub
```

```
-rw-r--r-- 1 vadimkhohlov staff  97 Aug  2 2021  
/Users/vadimkhohlov/.ssh/xvadim-GitHub.pub
```

Публічний ключ має розширення .pub і доступний всім для читання. Приватний ключ розширення на має і доступний лише власнику.

Після створення ключів, треба оновити файл ~/.ssh/config і додати запис про створені ключі і відповідний ресурс для роботи з яким ці ключі були створені:

```
cat ~/.ssh/config
```

```
IdentityFile ~/.ssh/vadim.khohlov
```

```
Host xvadim-GitHub
```

```
  HostName github.com
```

```
  User xvadim
```

```
  PreferredAuthentications publickey
```

```
  IdentityFile /Users/vadimkhohlov/.ssh/xvadim-GitHub
```

Налаштування ssh і створення ключів в системи Windows описано, зокрема на [цьому ресурсі](#). GitHub має власну [секцію](#) з інформацією про створення ключів.

Створений публічний ключ необхідно додати на GitHub в своєму профілі в секції «SSH and GPG keys».

Після налаштування ssh можна використовувати цей протокол для роботи з віддаленими сховищами:

```
ssh-add ~/.ssh/xvadim-GitHub
```

```
Identity added: /Users/vadimkhohlov/.ssh/xvadim-GitHub  
(xvadima@ukr.net)
```

```
git clone git@github.com:xvadim/number\_facts2.git
```

```
Cloning into 'number_facts2'...
```

```
remote: Enumerating objects: 291, done.
```

```
remote: Counting objects: 100% (291/291), done.
```

```
remote: Compressing objects: 100% (195/195), done.
remote: Total 291 (delta 66), reused 284 (delta 59), pack-reused 0
Receiving objects: 100% (291/291), 290.67 KiB | 878.00 KiB/s,
done.
Resolving deltas: 100% (66/66), done.

cd number_facts2

vimr pubspec.yaml

git commit -am "Bump build number"

[main ab9c6b9] Bump build number
 1 file changed, 1 insertion(+), 1 deletion(-)

git push origin
Enumerating objects: 5, done.
Counting objects: 100% (5/5), done.
Delta compression using up to 12 threads
Compressing objects: 100% (3/3), done.
Writing objects: 100% (3/3), 288 bytes | 288.00 KiB/s, done.
Total 3 (delta 2), reused 0 (delta 0), pack-reused 0
remote: Resolving deltas: 100% (2/2), completed with 2 local
objects.
To github.com:xvadim/number_facts2.git
   f1e2ad0..ab9c6b9  main -> main
```

Команда `ssh-add` додає вказаний ключ до списку ключів, які команда `ssh` використовує в своїй роботі. Як правило, її треба використовувати лише раз після запуску системи.

Рекомендована література

- Арнольд Роббінс. Bash. Кишеньковий довідник системного адміністратора / Арнольд Роббінс — К.: “Науковий світ”, 2022. - 152 с.
- Git Portal – Режим доступу: <https://git-scm.com/book/uk/v2>

Лекція №5. Github actions

GitHub має власну платформу CI/CD, яка дозволяє автоматизувати процеси зборки, тестування та доставки додатків, - GitHub Actions.

Ви можете створювати робочі процеси, які запускають тести щоразу, коли ви надсилаєте зміни до свого репозиторію, або які розгортають додаток після pull requests. Такі процеси описуються за допомогою спеціальних workflow-файлів. Це yaml-файли, які мають розміщуватись в каталозі .github/workflows репозиторію. Розглянемо приклад workflow-файла для створення flutter-додатка:

```
name: Create Android adHoc build

on:
  # Run from 'Actions' menu manually
  workflow_dispatch:

jobs:
  create-adhoc-build:
    runs-on: ubuntu-latest
    steps:
      - uses: actions/checkout@v3
      - uses: actions/setup-java@v3
        with:
          distribution: 'zulu'
          java-version: '12.x'

      - uses: subosito/flutter-action@v2
        with:
          flutter-version: '3.7.12'
          channel: 'stable'

      - name: Get dependencies
        run: flutter pub get

      - name: Start adHoc build
        run: flutter build apk --debug

      # Upload a build to github storage
```

```
- uses: actions/upload-artifact@v1
  with:
    name: APK for QA
    path: build/app/outputs/apk/dev/debug/app-dev-debug.apk
```

Секція **name** задає ім'я цього процесу, що буде видно в інтерфейсі GitHub.

on задає події, у відповідь на які буде запускатися вказаний процес. В даному випадку використовується `workflow_dispatch` — запуск процесу вручну з інтерфейсу GitHub. Інші можливі події:

- `push` — процес запуститься після коміту в репозитарій
- `pull_request_review` — процес запуститься після того, як хтось виконає review пул-реквеста

Список інших можливих подій перелічено за цим посиланням: <https://docs.github.com/en/actions/using-workflows/events-that-trigger-workflows>

Процеси складаються з набору задач (**jobs**), кожна з яких має унікальне ім'я. В даному випадку використовується одна задача — `create-adhoc-build`. Задача запускається в середовищі з операційною системою, яка вказується в параметрі `runs-on`.

Задачі складаються з послідовності кроків (**steps**). Кожен крок може або використовувати вже існуючі дії (**actions**), або запускати нові команди. Параметр `uses` вказує, що крок має запустити вказану дію. Дії, що починаються з `actions/` вбудовані в GitHub actions. Також можна створювати власні дії, розміщувати їх на GitHub і використовувати їх, вказуючи репозитарій і потрібну дію.

Дії, що використовуються в даному процесі:

- [actions/checkout@v3](#) — стандартна дія, що виконує клонування поточного репозитарія. Через `@` вказується версія дії.
- [actions/setup-java@v3](#) — стандартна дія встановлення на цільову машину системи java. За допомогою `with` вказуються додаткові параметри дії.
- [subosito/flutter-action@v2](#) — дія для встановлення дистрибутиву flutter

Більш детально про використання дій написано за цим посиланням: <https://docs.github.com/en/actions/learn-github-actions/finding-and-customizing-actions>

Також кроки запускати команди. Кожна команда має ім'я, яке друкується під час виконання процесу і набір команд операційної системи, які треба виконати (`run`). Приклади команд:

- `flutter pub get` — оновлення залежностей для flutter-проекта
- `echo „Hello“` — друк тексту під час виконання процесу.

Більш детально робота з командами описана за посиланням: <https://docs.github.com/en/actions/using-workflows/workflow-commands-for-github-actions>

Рекомендована література

- Арнольд Роббінс. Bash. Кишеньковий довідник системного адміністратора / Арнольд Роббінс — К.: “Науковий світ”, 2022. - 152 с.
- Git Portal – Режим доступу: <https://git-scm.com/book/uk/v2>

Лекція №6. Встановлення і налаштування GitLab

GitLab — це веб-сервіс для керування репозиторіями Git, який надає повний DevOps-цикл: від зберігання коду до CI/CD, моніторингу, управління задачами та розгортання.

Основні компоненти GitLab:

- Git-репозиторії
- Web-інтерфейс для керування проєктами
- Система CI/CD
- Інтеграція з Docker/Kubernetes
- Управління доступом

Система для встановлення GitLab має задовольняти наступним вимогам:

- Операційна система: Ubuntu, Debian, CentOS, RHEL
- RAM: мінімум 4 GB (рекомендовано 8 GB+)
- CPU: 2 ядра+
- Диск: SSD, 10 GB+ вільного місця

GitLab не підтримує встановлення на Windows. За необхідності використання Windows як host-системи можливим рішенням є використання віртуальної машини з однією з підтримуваних Linux-систем або Docker'а. Також для використання протоколу https (secure http) необхідно мати зареєстроване домене ім'я.

Встановлення GitLab на Ubuntu

В першу чергу необхідно встановити необхідні пакети:

```
sudo apt install -y curl openssh-server ca-certificates tzdata perl
```

Наступний крок - додавання GitLab репозиторію. Існує два дистрибутиви GitLab: Enterprise Edition (gitlab-ee) та Community Edition (gitlab-ce). Додавання репозиторію виконується командою:

```
curl https://packages.gitlab.com/install/repositories/gitlab/gitlab-ce/script.deb.sh | sudo bash
```

Для встановлення Enterprise Edition слід використовувати ім'я gitlab-ee.

Після додавання репозиторію встановлення GitLab виконується стандартною командою Ubuntu apt:

```
sudo EXTERNAL_URL="http://your_domain.com" apt install gitlab-ce
```

Для локального використання в якості EXTERNAL_URL можна вказати http://localhost.

Після встановлення необхідно запустити початкову конфігурацію:

```
sudo gitlab-ctl reconfigure
```

Початкове налаштування GitLab

Налаштування й робота з GitLab виконується за допомогою web-браузера.

Для початкового налаштування необхідно відкрити сторінку http://your_domain.com:

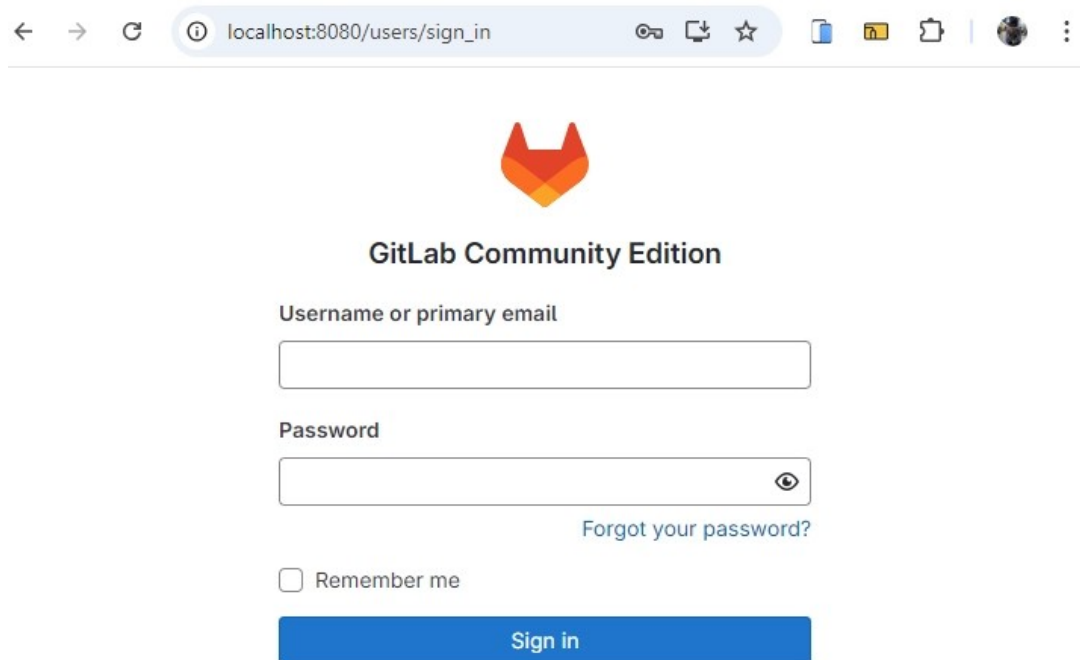

Рис. 6.1 Login-сторінка GitLab

Для входу в систему вперше GitLab надає користувача root за замовчуванням і його пароль. Стандартний пароль можна знайти в `/etc/gitlab/initial_root_password`.

Як правило, під час налаштувань виконуються наступні задачі:

- Створення групи (organization)
- Додавання користувачів
- Створення першого репозиторію
- Налаштування доступу (role-based permissions)

Робота з git-репозиторіями

Для створення нового репозиторію необхідно авторизуватися і натиснути кнопку «New Project». Після чого слід обрати один з можливих варіантів:

- Create blank project — створити з нуля
- Import project — імпортувати з GitHub чи іншого джерела

- Template — використати шаблон

Вибравши необхідний варіант потрібно буде вказати додаткову інформацію про створюваний проєкт:

- Назву проєкту
- Опис (необов'язково)
- Рівень видимості:
 - Private — лише для вас/команди
 - Internal — для зареєстрованих користувачів
 - Public — для всіх

GitLab дозволяє працювати зі створеним проєктом за допомогою веб-інтерфейсу або клонувати його в потрібне місце. Клонування виконується наступною командою: `git clone https://your_domain.com/your-username/your-project.git`

Інший можливий варіант ініціалізації створеного проєкту - завантаження існуючого локального репозиторію:

```
cd your_project
```

```
git init
```

```
git remote add origin https://your_domain.com/your-username/your-project.git
```

```
git add .
```

```
git commit -m "Initial commit"
```

```
git push -u origin master
```

Після клонування робота з проєктом виконується стандартним чином.

Рекомендована література

- Арнольд Роббінс. Bash. Кишеньковий довідник системного адміністратора / Арнольд Роббінс — К.: “Науковий світ”, 2022. - 152 с.
- Git Portal – Режим доступу: <https://git-scm.com/book/uk/v2>

Лекція №7. Додаткові можливості мови shell

Мова Bash — потужний інструмент автоматизації, який у поєднанні з CI/CD дозволяє будувати гнучкі, ефективні, масштабовані конвеєри. Знання додаткових можливостей Bash значно підвищує ефективність DevOps-інженера. Bash є фактичним стандартом для сучасних командних оболонок. Ряд інших оболонок, зокрема zsh, також здатні виконувати bash-скрипти.

Цикли, умови, функції

Bash підтримує масиви і дозволяє використовувати цикл `for` для їх обробки:

```
files=(file1.txt file2.txt file3.txt)
for file in "${files[@]"; do
    echo "Processing $file"
done
```

Розширені умови оператора `if` з `[[` дозволяють будувати складні вирази:

```
if [[ "$filename" == *.log && -s "$filename" ]]; then
    echo "$filename is a non-empty log file"
fi
```

Bash містить набір операторів для перевірки різних властивостей файлів, деякі з них наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1 Оператори перевірки файлів

Оператор	Значення
<code>-a file</code>	True, якщо файл існує.
<code>-d file</code>	True, якщо файл існує і є каталогом.
<code>-e file</code>	True, якщо файл існує.
<code>-L file</code>	True, якщо файл існує і є символічним посиланням.
<code>-r file</code>	True, якщо файл існує і його можна прочитати.
<code>-s file</code>	True, якщо файл існує та має розмір, більший за нуль.
<code>-w file</code>	True, якщо файл існує і доступний для запису.
<code>-x file</code>	True, якщо файл існує та є виконуваним.
<code>file1 -nt file2</code>	True, якщо файл1 є новішим (відповідно до дати модифікації), ніж файл2, або якщо файл1 існує, а файл2 — ні.
<code>file1 -ot file2</code>	True, якщо файл1 старіший за файл2 або якщо файл2 існує, а файл1 — ні.

Функції у Bash дозволяють структурувати скрипти, повторно використовувати код, покращувати читабельність коду:

```
deploy_app() {
```

```

    echo "Deploying $1..."
    # Команди для деплою
}
deploy_app "my-service"

```

Bash підтримує масиви та словники (асоціативні масиви):

```

arr=("dev" "staging" "prod")
echo "First element: ${arr[0]}"
declare -A env_urls
env_urls[dev]="http://dev.example.com"
env_urls[prod]="http://prod.example.com"
echo "Prod URL: ${env_urls[prod]}"

```

Змінні середовища

Змінні середовища (environment variables) — це пари ключ-значення, що зберігають налаштування операційного середовища, доступні всім процесам, запущеним із Bash.

Приклади системних змінних:

- PATH: список директорій для пошуку виконуваних файлів
- HOME: домашній каталог поточного користувача
- USER: ім'я користувача

Створення змінної відбувається наступним чином:

```
export ENVIRONMENT=production
```

Команда `export` робить змінну `ENVIRONMENT` доступною також в інших процесах, щоб були запущені з даного процесу.

Використання змінної:

```
echo "Current environment: $ENVIRONMENT"
```

Видалення змінної:

```
unset ENVIRONMENT
```

Змінні можна встановлювати в тому ж командному рядку перед запуском інших скриптів:

```
ENVIRONMENT=staging ./deploy.sh
```

Більш зручний і надійний спосіб — використання спеціального файлу (як правило `.env`), в якому визначаються змінні, які використовуються після читання файлу.

Приклад файлу `.env`:

```
DB_HOST=localhost
DB_USER=admin
```

Даний файл може бути прочитаний наступним чином:

```
set -a
source .env
set +a
```

Команда `set -a` призводить до того, що прочитанні змінні автоматично експортуються. Команда `source` читає вказаний файл і інтерпретує його як `bash`-скрипт.

Використання файлів `.env` — це стандартний спосіб зберігання чутливої інформації, такої як паролі. Як правило, в репозиторії проєкту зберігається приклад `.env`-файлу, який треба заповнити реальними даними при розгортанні проєкту. Хмарні сервіси, такі як `git`, дозволяють задавати в налаштуваннях змінні середовища для зберігання чутливої інформації.

Перенаправлення вводу-виводу

Перенаправлення дозволяє змінювати стандартні потоки вводу-виводу команд у `Bash`. При роботі програм використовуються три стандартні потоки вводу-виводу, що наведені в табл. 7.2.

Таблиця 7.2 Стандартні потоки вводу-виводу

Потік	Позначення	Опис
<code>stdin</code> (ввід)	0	Дані, що надходять до команди
<code>stdout</code> (вивід)	1	Звичайний результат команди
<code>stderr</code> (помилка)	2	Повідомлення про помилки

Перенаправлення `stdout` виконується за допомогою символів `>` або `>>`. Запис результату в файл:

```
echo "Deploy successful" > deploy.log
```

Ця команда перезаписує файл `deploy.log`

Додавання до файлу:

```
echo "Step complete" >> deploy.log
```

Запис помилок у файл:

```
ls missing_file 2> error.log
```

Об'єднання потоків `stdout` і `stderr` в один файл:

```
./build.sh > build.log 2>&1
```

`2>&1` означає: перенаправити `stderr` (2) туди, куди вже перенаправлено `stdout` (1).

Перенаправлення `stdin` виконується за допомогою символу `<`. Передача вхідних даних з файлу:

```
cat < input.txt
```

Приклад з `read`:

```
while read line; do
```

```
echo "Found: $line"  
done < services.txt
```

Розвитком перенаправлення вводу-виводу є конвеєр команд. Конвеєр (pipeline) — це спосіб передати вивід однієї команди (stdout) як вхід (stdin) для іншої. Синтаксис конвеєру:

```
команда1 | команда2 | команда3
```

Приклад конвеєру команд, що підраховує кількість рядків з помилками:

```
cat log.txt | grep ERROR | wc -l
```

Команда cat читає вказаний файл й виводить його вміст на свій stdout; команда grep читає свій stdin і виводить на stdout лише ті рядки, які відповідають вказаному шаблону, в даному випадку — містять слово ERROR; команда wc з параметром -l читає свій stdin і виводить на stdout кількість прочитаних рядків.

Приклад конвеєру команд, що підраховує кількість рядків з помилками:

```
cat log.txt | grep ERROR | head -n 5
```

Команда head з аргументом -n 5 виводить на stdout перші 5 рядків зі свого stdin.

Рекомендована література

- Арнольд Роббінс. Bash. Кишеньковий довідник системного адміністратора / Арнольд Роббінс — К.: “Науковий світ”, 2022. - 152 с.
- Git Portal – Режим доступу: <https://git-scm.com/book/uk/v2>

Лекція №8. Встановлення і налаштування Jenkins

Jenkins - це сервер безперервної інтеграції з відкритим кодом, написаний на Java для організації ланцюга дій для досягнення процесу безперервної інтеграції в автоматизований спосіб. Дженкінс підтримує повний життєвий цикл розробки програмного забезпечення від створення, тестування, документування програмного забезпечення, розгортання та інших етапів життєвого циклу розробки програмного забезпечення.

Jenkins дозволяє налаштувати середовище безперервної інтеграції та безперервного доставлення для будь-якого поєднання мов та репозиторіїв вихідного коду за допомогою конвеєрів.

ПЗ підтримує Slack, щоб полегшити співпрацю у робочому середовищі, а також пропонує понад 1500 плагінів для різних програм.

Jenkins — це серверна програма, яка потребує веб-сервер для роботи на різних платформах, наприклад Windows, Linux macOS, Unix тощо. Щоб використовувати Jenkins, потрібно створити конвеєри, які є серією кроків, які виконуватиме сервер Jenkins. Конвеєр безперервної інтеграції Jenkins — це потужний інструмент, який складається з набору інструментів, наприклад:

- Сервер безперервної інтеграції (Дженкінс, Bamboo, CruiseControl, TeamCity, та інші)
- Інструмент керування джерелом (наприклад, CVS, SVN, GIT, Mercurial, Perforce, ClearCase та інші)
- Інструмент побудови (Make, ANT, Maven, Ivy, Gradle, та інші)
- Фреймворк автоматизованого тестування (Selenium, Appium, TestComplete, UFT та інші)

Встановлення Jenkins

Jenkins можна встановити на систему під керуванням Windows або будь-якою Unix-подібною ОС. Для встановлення необхідна наступна комбінація апаратного і програмного забезпечення:

- Сервер із Unix-подібною ОС або Windows
- Користувач sudo без права root (або адміністратор)
- SSH-доступ до сервера
- Доступ до командного рядка
- Принаймні 256 МБ оперативної пам'яті
- 4+ ГБ оперативної пам'яті для групового використання
- 1 ГБ дискового простору для індивідуального використання або 10 ГБ, якщо Jenkins працює в контейнері Docker
- 50+ ГБ дискового простору для групового використання

- Java Development Kit 11 або 17
- NGINX або Apache, встановлений та налаштований на сервері

Встановити Jenkins можна за допомогою системного пакетного менеджера. Наприклад, наступні команди встановлюють систему на Ubuntu:

```
sudo apt update
sudo apt install openjdk-11-jdk -y
wget -q -O - https://pkg.jenkins.io/debian/jenkins.io.key | sudo apt-key add -
sudo sh -c 'echo deb https://pkg.jenkins.io/debian binary/ >
/etc/apt/sources.list.d/jenkins.list'
sudo apt update
sudo apt install jenkins -y
```

Зазначені команди встановлюють необхідну версію Java, а також останню версію Jenkins, оскільки в дистрибутиві може бути присутня застаріла версія.

Також можливо завантажити й встановити безпосередньо з сайту Jenkins <https://www.jenkins.io/download/> обравши відповідну опцію. На рис. 8.1 представлений сторінка вибору версії Jenkins:

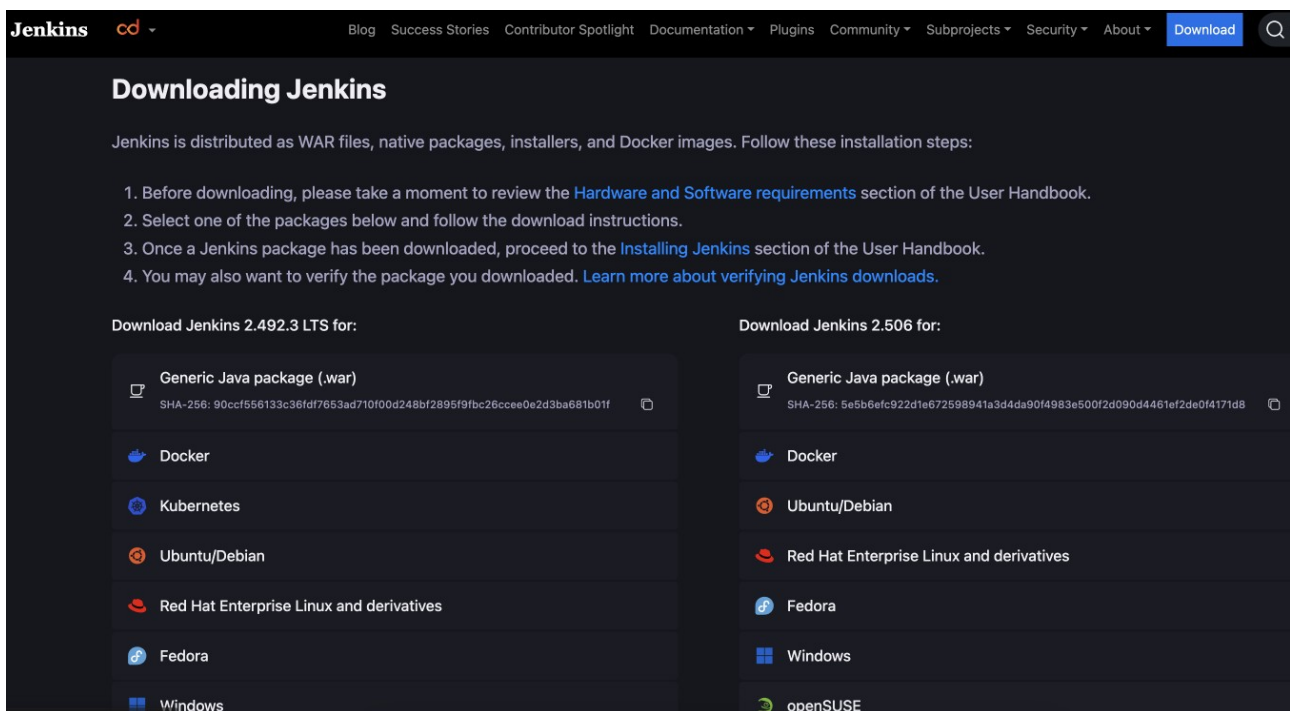

Рис. 8.1 Сторінка вибору пакету Jenkins для встановлення

Наприклад, для Windows потрібно завантажити архів, розпакувати та запустити програму установки jenkins.msi.

Запуск і активація Jenkins

В Unix-системах встановлений Jenkins запускається командою:

```
sudo systemctl start jenkins.service
```

Перевірити статус сервісу дозволяє команда:

```
sudo systemctl status jenkins
```

В Windows запуск виконується за допомогою відповідної служби.

За замовчанням доступ до jenkins-сервісу виконується за адресою <http://localhost:8080>. При першому запуску потрібно розблокувати Jenkins, вказавши тимчасовий згенерований пароль адміністратора (дивись рис. 8.2). Згенерований пароль зберігається в файлі `secrets/initialAdminPassword` в каталозі встановлення.

Після розблокування можна або встановити запропоновані додаткові плагіни, або обрати плагіни для встановлення самостійно.

Наступний крок — створення першого адміністратора системи.

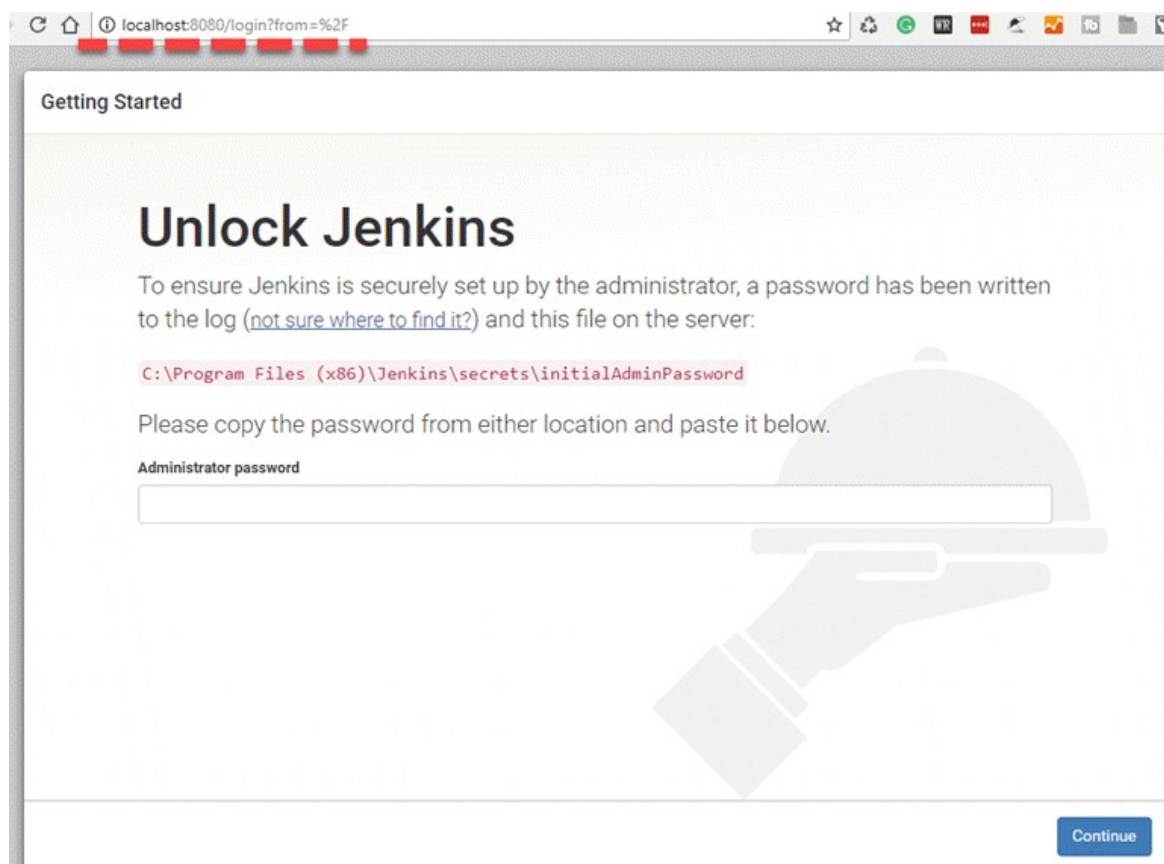

Рис. 8.2 Сторінка розблокування Jenkins

Налаштування конвеєрів (pipelines) в Jenkins

Pipeline — це набір етапів (stages), які визначають повний процес розробки та доставки коду. Він дає змогу автоматизувати: клонування, тестування, збірку, деплой. Пайплайни описуються за допомогою скриптів Groovy DSL.

Jenkins підтримує два типи конвеєрів: скриптовий (Scripted Pipeline) та декларативний (Declarative Pipeline). Перший варіант використовує Groovy як мову програмування і є гнучким, але складнішим. Другий - простий, читається як YAML і використовує спеціальні файли Jenkinsfile.

Приклад Jenkinsfile конвеєра, що виконує клонування вказаного репозитарію і виконує послідовно скрипти для компіляції проєкту, тестування та доставки.

```
pipeline {
    agent any
    stages {
        stage('Clone') {
            steps {
                git 'https://github.com/user/repo.git'
            }
        }
        stage('Build') {
            steps {
                sh './build.sh'
            }
        }
        stage('Test') {
            steps {
                sh './run_tests.sh'
            }
        }
        stage('Deploy') {
            steps {
                sh './deploy.sh'
            }
        }
    }
}
```

Для додавання його в Jenkins за допомогою графічного інтерфейсу (UI) потрібно виконати наступні кроки:

1. Зайти в Jenkins і натиснути кнопку «New Item»
2. Вказати назву. Наприклад, MyPipeline
3. Вказати тип: Pipeline
4. В розділі Pipeline Script вставити наведений код
5. Зберегти і натисніть Build Now

Для використання цього конвеєра разом з репозиторієм коду необхідно виконати наступні кроки:

1. Створити даний файл Jenkinsfile у корені Git-проєкту
2. В Jenkins:
 1. Натиснути кнопку «New Item» та вибрати опцію «Pipeline»
 2. В Pipeline definition вибрати "Pipeline script from SCM"
 3. Вказати тип SCM — Git та вставити репозиторій
3. Зберегти і натиснути Build Now

Рекомендована література

- Арнольд Роббінс. Bash. Кишеньковий довідник системного адміністратора / Арнольд Роббінс — К.: “Науковий світ”, 2022. - 152 с.
- Git Portal – Режим доступу: <https://git-scm.com/book/uk/v2>